

Lokaal Hitteplan

Gemeente Zoetermeer

Mei 2024

gemeente

Zoetermeer

Verantwoording

Titel	Lokaal hitteplan gemeente Zoetermeer
Opdrachtgever	Gemeente Zoetermeer
Projectleider	Monique de Groot - Reichwein
Auteur(s)	Casper Bennink en Britt Snellen (TAUW)
Projectnummer	1293785
Aantal pagina's	25
Datum	Mei 2024

Colofon

TAUW bv
Australiëlaan 5
Postbus 3015
3502 GA Utrecht
T +31 30 28 24 82 4
E info.utrecht@tauw.com

Voorwoord

Geachte lezer,

Met trots presenteren wij u het Lokaal Hitteplan Zoetermeer. Dit plan is een doorvertaling van het Nationale Hitteplan, dat als doel heeft om de gezondheid en het welzijn van onze inwoners te beschermen tijdens periodes van extreme hitte. De impact van klimaatverandering is in toenemende mate merkbaar; we krijgen in de zomer te maken met steeds warmere dagen en ook het aantal dagen van extreme hitte neemt toe. De nationale adaptatiestrategie heeft terecht het belang van lokale hitteplannen benadrukt en daarom is het van groot belang om met een lokaal hitteplan te werken.

Als gemeente hebben wij dit signaal ter harte genomen en actie ondernomen om ons voor te bereiden op de uitdagingen die hitte met zich meebrengt. Uit de hittestresstest die wij hebben uitgevoerd, blijkt dat hitte ook in Zoetermeer voor uitdagingen zorgt. Met dit lokaal hitteplan willen we kwetsbare doelgroepen in de gemeente beschermen in tijden van hitte.

Dit lokaal hitteplan is het resultaat van een samenwerking tussen verschillende partijen, waaronder de gemeente, verenigingen, gezondheidsorganisaties, en welzijnsinstellingen. Het plan omvat maatregelen om de kwetsbare groepen in onze gemeente te beschermen, zoals ouderen, jonge kinderen, mensen met gezondheidsproblemen en mensen met een lage sociaal economische status. Met dit plan willen we komen tot een netwerk van partners die gemeente breed inspringt in tijden van hitte. Het lokaal hitteplan zal in een jaarlijkse cyclus worden geëvalueerd en aangescherpt met de betrokken partners.

Wij willen graag onze dank uitspreken aan iedereen die heeft bijgedragen aan de totstandkoming van dit lokaal hitteplan. Het is een gezamenlijke inspanning geweest om onze gemeente voor te bereiden op de uitdagingen rondom hitte.

Wij hopen dat dit lokaal hitteplan een waardevolle bijdrage zal leveren aan het welzijn en de gezondheid van al onze inwoners. Laten we samen zorgen voor een veerkrachtig en hittebestendig Zoetermeer.

Met vriendelijke groet, wethouder van Zoetermeer.

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
1 Inleiding.....	5
1.1 Hittestress, een toenemend probleem.....	5
1.2 Hitteplan Zoetermeer	5
1.3 Leeswijzer	5
2 Waarom een lokaal hitteplan?	6
2.1 Doorwerking op lokaal niveau.....	6
2.2 Doelstellingen	6
2.3 Jaarlijkse cyclus.....	7
2.4 Proces lokaal hitteplan Zoetermeer	8
2.5 Partners lokaal hitteplan	9
2.6 Verhouding tot hitteplannen organisaties	9
3 Hitte in de gemeente Zoetermeer	10
3.1 Huidige situatie	10
4 Lokaal Hitteplan	14
4.1 De basisregels.....	14
4.2 Voorbereidingsfase.....	15
4.3 Voorwaarschuwingfase.....	18
4.4 Waarschuwingfase.....	20
4.5 Monitoring en evaluatie.....	21
4.6 Preventie, kennisontwikkeling en gedragsbeïnvloeding	22

4.7 Aanvullende ideeën	23
4.8 Aanvullende stakeholders.....	23
5 Informatiemateriaal	24
5.1 Informatiemateriaal RIVM	24
5.2 Informatiemateriaal GGD	24
5.3 Informatiemateriaal en ondersteuning Rode Kruis.....	24

1 Inleiding

1.1 Hittestress, een toenemend probleem

Door klimaatverandering wordt het steeds warmer in Nederland. Met name extreme hitte in de zomer komt steeds vaker voor. De toenemende hitte levert uitdagingen op aangezien steeds meer mensen negatieve gevolgen ervaren in de vorm van hittestress¹. De gezondheidsrisico's die hitte met zich meebrengt zijn met name groot onder kwetsbare groepen in de samenleving, zoals ouderen, jonge kinderen, chronisch zieken en inwoners met een lage sociaaleconomische status (SES). In extreme gevallen kan hitte zelfs leiden tot sterfte. In de zomer van 2023 zijn er volgens het CBS 5% meer mensen overleden met een directe link tussen oversterfte onder ouderen en extreme hitte. Ouderen zijn extra kwetsbaar voor hitte omdat zij minder zelfredzaam zijn, moeilijker vocht vasthouden en vaak een lagere dorstprikkel ervaren. Oversterfte en andere ongemakken als gevolg van extreme hitte zullen naar verwachting steeds vaker voorkomen in de toekomst. Naast het veranderende klimaat spelen ook de toenemende vergrijzing, de trend dat ouderen langer zelfstandig wonen en de druk op de gezondheidszorg een rol.

Niet alleen ouderen, maar ook inwoners met een lage SES zijn een kwetsbare groep omdat zij vaker in slechter geïsoleerde woningen wonen. Ook hebben zij vaak minder financiële middelen om zich te bewapenen tegen de hitte. De gemeente Zoetermeer heeft er daarom voor gekozen om het lokaal hitteplan te richten op ouderen en inwoners met een lage SES. Later kan dit plan uitgebreid worden naar andere kwetsbare doelgroepen.

Gemeenten kunnen bijdragen aan de preventie van hittestress door maatregelen te nemen in de openbare ruimte om de leefomgeving klimaatbestendig te maken voor de toekomst en door het opstellen van een lokaal hitteplan. Met dit lokaal hitteplan bereidt de gemeente Zoetermeer zich samen met maatschappelijke partners voor op perioden van (extreme) hitte.

¹ Hittestress is het voorkomen van lichamelijke en mentale klachten die het gevolg zijn van oververhitting. Hittestress kan leiden tot relatief milde klachten (concentratieproblemen, duizeligheid, hoofdpijn, jeuk,

1.2 Hitteplan Zoetermeer

Voor u ligt het eerste lokaal hitteplan van de gemeente Zoetermeer dat samen met de GGD en diverse maatschappelijke organisaties uit Zoetermeer is opgesteld. Het lokaal hitteplan bouwt voort op de reeds uitgevoerde hittestresstesten, het Nationaal Hitteplan en het klimaatadaptatiebeleid van de gemeente Zoetermeer.

Het belangrijkste doel van dit lokaal hitteplan is het voorkomen en beheersen van gezondheidsrisico's die optreden als gevolg van hitte. Het hitteplan geeft achtergrondinformatie over hitte en helpt bij de uitvoering van de reguliere taken en aanvullende maatregelen tijdens een warme periode. Bovendien biedt het een overzicht van de acties per maatschappelijke partner waarmee dit hitteplan ook een communicatieplan is. Dit hitteplan is geen statisch document en zal op jaarlijkse basis geëvalueerd en aangescherpt worden op basis van nieuwe inzichten en beleidsontwikkelingen.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt het lokaal hitteplan toegelicht. De doelstellingen en de jaarlijkse cyclus van het hitteplan komen aan bod. Ook leest u in dit hoofdstuk hoe het plan voor de gemeente Zoetermeer tot stand is gekomen en welke organisaties betrokken zijn geweest. Hoofdstuk 3 geeft een overzicht van het thema hitte in de gemeente Zoetermeer. In hoofdstuk 4 worden de maatregelen en afspraken per fase beschreven die in de verdiepende werksessie met maatschappelijke partners zijn gemaakt. In hoofdstuk 5 worden overige aandachtspunten beschreven die tijdens het proces naar voren zijn gekomen. Tot slot geeft hoofdstuk 6 een overzicht van beschikbare informatie over het thema hitte.

uitslag met blaasjes), maar ook ernstigere klachten met zich meebrengen (Misselijkheid, spierkrampen, uitputting, flauwvallen, bewusteloosheid, sterfte).

2 Waarom een lokaal hitteplan?

2.1 Doorwerking op lokaal niveau

Het lokaal hitteplan is een nadere uitwerking van het Nationaal Hiteplan. In het lokaal hitteplan worden samen met sociaal maatschappelijke partners afspraken en verantwoordelijkheden vastgelegd over wie wat doet tijdens een periode van hitte. Het plan richt zich op de voor hitte meest kwetsbare mensen, zoals ouderen, mensen met een chronische aandoening, eenzamen, (zeer) jonge kinderen, inwoners met een lage sociaaleconomische status (SES) en mensen met overgewicht.

Daarnaast richt het plan zich op het ondersteunen van individuele verzorgers, professionals, zorginstellingen en maatschappelijke organisaties tijdens perioden van hitte. Zo helpt het document professionals bij het verkrijgen van achtergrondinformatie en bij de uitvoering van hun taken voor en tijdens een hitte periode.

Wat is het Nationaal Hiteplan?

Om meer aandacht voor de hitteproblematiek te krijgen is het Nationaal Hiteplan opgesteld. Met het Nationaal Hiteplan maakt het RIVM organisaties, professionals en vrijwilligers die zijn betrokken bij de zorgverlening aan ouderen en chronisch zieken extra alert op het een aankomende periode van hitte. Het Nationaal Hiteplan is daarmee met name een communicatieplan met als doel eenvoudige voorzorgsmaatregelen tijdig onder de aandacht brengen bij risicogroepen en hun directe omgeving, met name zorgverleners en vrijwilligers. Een lokaal hitteplan is een verdere doorwerking van het Nationaal Hiteplan. (Bron: RIVM)

2.2 Doelstellingen

Het hoofddoel van het lokaal hitteplan is het beheersen van gezondheidsrisico's die optreden bij aanhoudende hitte. Om deze doelstelling te behalen zijn verschillende subdoelen geformuleerd:

- Het voorkomen, beperken en aanpakken van hitte gerelateerde gezondheids- en welzijnsproblemen, ziekte en sterfte, en het bevorderen van zelfredzaamheid en samenredzaamheid.
- Het beschrijven van rollen en taken voor gemeente, GGD en andere lokale (maatschappelijke) organisaties op het moment dat het Nationaal Hiteplan wordt geactiveerd, zodat kwetsbare inwoners tijdens hitte perioden worden bereikt.
- Het bieden van een platform voor kennis- en ervaringsuitwisseling van betrokken lokale organisaties, met als doel het verbeteren van de zorg aan voor hitte kwetsbare bewoners in de gemeente.
- Het bieden van concrete maatregelen die gezondheidsrisico's beperken op de juiste tijd en plaats en passend bij de verschillende doelgroepen.
- Het zoveel mogelijk versterken van de doelgroepen zelf, wat betreft kennis en samen- of zelfredzaamheid.

Deze doelstellingen worden behaald door het inrichten van een netwerk van maatschappelijke partners binnen de gemeente Zoetermeer. Elke partner kan in verschillende fasen en op verschillende niveaus een rol spelen in het beheersen van gezondheidsrisico's.

2.3 Jaarlijkse cyclus

Het lokaal hitteplan is een dynamisch document. Het opstellen, uitvoeren en aanscherpen van het lokaal hitteplan gaat volgens een jaarlijkse cyclus, die uit vier fasen bestaat (figuur 2.1).

Vorbereidingsfase

De voorbereidingsfase vindt meestal plaats tussen maart en mei. Tijdens deze fase bereiden organisaties zich voor op de komende zomer. Meestal wordt in deze fase kennis geactualiseerd en materiaal voorbereid.

Voorwaarschuwingfase

In de fase die volgt, de voorwaarschuwingfase, maakt iedere organisatie zich klaar voor een mogelijke periode van hitte. De voorwaarschuwingfase start wanneer het RIVM een voorwaarschuwing melding af geeft. Deze melding komt een paar dagen voor een (voorspelde) periode van hitte. Een periode van hitte is voor het RIVM een periode van vier aansluitende dagen waarbij de temperatuur boven de 27 °C komt. Ook de nachttemperatuur en de luchtvochtigheid bepalen of het RIVM een (voor)waarschuwing afgeeft. De voorwaarschuwingfase vindt meestal plaats in de periode juni tot september.

Waarschuwingfase

Vervolgens komt de waarschuwingfase. Deze fase wordt actief wanneer het RIVM een aankondiging afgeeft voor een periode van hitte. Hiermee wordt de meest acute fase van het lokaal hitteplan actief. Organisaties zetten zich in deze periode in om ongemak en hittestress te voorkomen. De waarschuwingfase vindt meestal plaats in de periode juni tot september.

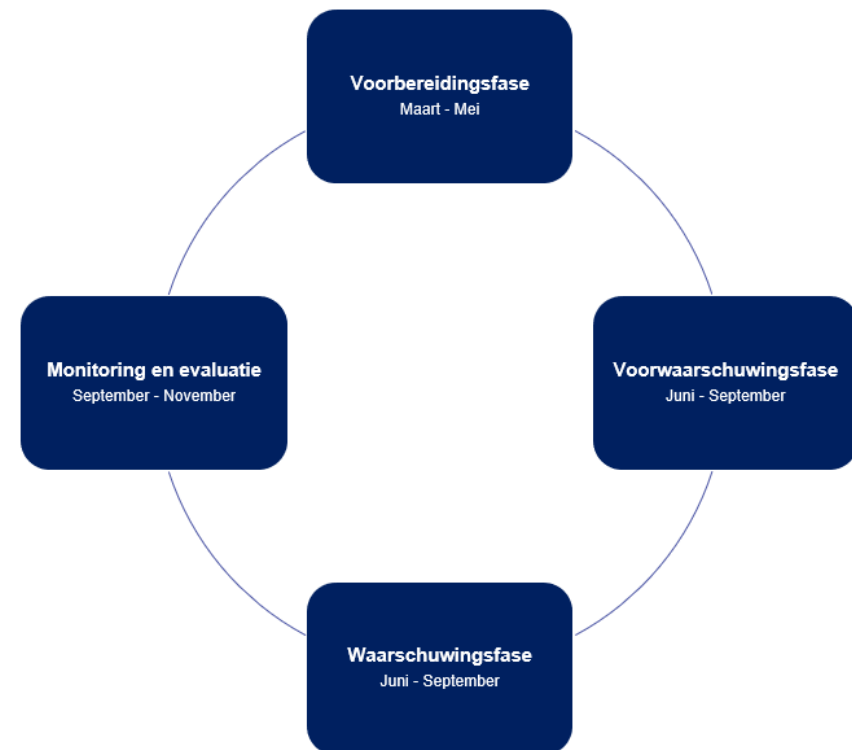
Evaluatiefase

De laatste fase, de evaluatiefase, vormt de brug naar het volgende jaar, waarin de cyclus opnieuw doorlopen wordt. In de evaluatiefase wordt teruggeblikt op de afgelopen zomer. Hierin is aandacht voor de uitvoering van het hitteplan, de

betrokken stakeholders en de kwetsbare doelgroepen. Wanneer wenselijk kan het hitteplan uitgebreid worden met maatregelen, stakeholders of doelgroepen.

Preventie, kennisontwikkeling en gedragsbeïnvloeding

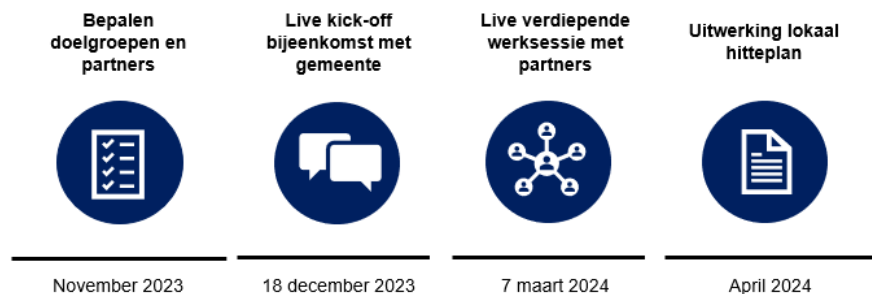
Naast deze vier fasen is er ook de fase 'preventie, kennisontwikkeling en gedragsbeïnvloeding'. Deze 'fase' richt zich op de lange termijn en heeft een langere doorlooptijd dan bovengenoemde fasen.

Figuur 2.1 – Weergave fasen lokaal hitteplan.

2.4 Proces lokaal hitteplan Zoetermeer

Om te komen tot een gedragen lokaal hitteplan voor de gemeente Zoetermeer zijn vier stappen doorlopen. Figuur 2.2 toont het proces vanaf november 2023 tot en met april 2024. Onder het figuur worden de verschillende stappen in het proces toegelicht.

Figuur 2.2 – Weergave werkproces lokaal hitteplan gemeente Zoetermeer.

Fase 1: Bepalen doelgroepen en inventariseren maatschappelijke partners

In de eerste fase van het proces hebben we zorgvuldig gekeken naar de verschillende kwetsbare groepen binnen de gemeente die extra bescherming nodig hebben tijdens periodes van hitte. Hierbij is het essentieel om de doelgroepen van het lokaal hitteplan te bepalen. Daarnaast hebben we een eerste inventarisatie gemaakt van de maatschappelijke partners die een belangrijke rol kunnen spelen bij het uitvoeren van het hitteplan. Het resultaat is een eerste indicatie van maatschappelijke partners die betrokken moeten worden bij het lokaal hitteplan en een idee van de doelgroepen waar het hitteplan zich op kan richten.

Fase 2: Bijeenkomst lokaal hitteplan

Tijdens de tweede fase stond het informeren, reflecteren en het formuleren van concrete acties en verantwoordelijkheden centraal. Op 18 december heeft een kick-off bijeenkomst plaatsgevonden, waarin gemeentelijke beleidsmedewerkers uit zowel het fysieke en sociale domein geïnformeerd zijn

over het lokaal hitteplan, en er gezamenlijk concrete acties en verantwoordelijkheden geformuleerd zijn. Daarnaast is er opnieuw geïnventariseerd welke maatschappelijke partners kunnen bijdragen aan de uitvoering van het hitteplan. Het resultaat is een lijst met maatschappelijke partners die betrokken moeten worden (inclusief contactgegevens) bij het lokaal hitteplan en een definitieve bepaling van de doelgroepen waar het hitteplan op focust. In Zoetermeer is ervoor gekozen te focussen op ouderen (75+) en inwoners met een lage SES (sociaal economische status). De focus op twee doelgroepen betekent niet dat overige doelgroepen vergeten worden in het hitteplan. Een groot deel van de acties die zijn geformuleerd in hoofdstuk 4, gelden voor de hele bevolking in de gemeente Zoetermeer.

Fase 3: Verdiepende werksessie maatschappelijke partners

In de derde fase is samen met de maatschappelijke partners de afgelopen zomerperiode besproken en is nagegaan welke behoeften er zijn bij het maken van een hitteplan. Daarnaast zijn de rollen en verwachtingen van zowel de gemeente als de maatschappelijke partners besproken en afgestemd. Door samen te werken en de krachten te bundelen, kan er een effectief en samenhangend hitteplan gemaakt worden. Het resultaat is een uitwisseling van ideeën over hitte en hitteprotocollen en een versterking van het netwerk binnen Zoetermeer. De maatschappelijke partners en de gemeente hebben kennis geleverd voor de verschillende fasen en dit vormt de basis voor het lokaal hitteplan. Helaas was een aantal partners verhinderd. Het verdient aanbeveling hen te laten reflecteren op dit hitteplan en waar nodig aanvullingen te doen.

Fase 4: Lokaal hitteplan

In de laatste fase van het proces is het daadwerkelijke lokaal hitteplan opgesteld. In dit lokaal hitteplan zijn alle verzamelde informatie, afspraken en acties samengebracht. Het resultaat is een lokaal hitteplan waarmee Zoetermeer zich voorbereidt op periodes van (extreme) hitte en inwoners helpt zich te beschermen tegen hittestress.

2.5 Partners lokaal hitteplan

In het lokaal hitteplan zijn verschillende maatschappelijke partners betrokken die een belangrijke rol spelen bij het realiseren van een hittebestendige gemeente. Deze partners zijn geselecteerd op basis van hun expertise en betrokkenheid bij het welzijn van onze inwoners. Samen met deze partners streeft de gemeente naar het gezamenlijk formuleren en ondernemen van acties om de effecten van hitte te minimaliseren. Een brede groep partners is uitgenodigd. Uiteindelijk zijn de maatschappelijke partners uit figuur 2.3 actief betrokken geweest bij de totstandkoming van dit lokaal hitteplan. Aangezien het hitteplan op jaarlijkse basis geëvalueerd en aangescherpt wordt, kunnen hier jaarlijks nieuwe maatschappelijke partners aan toegevoegd worden.

Figuur 2.3 – Actieve maatschappelijke partners lokaal hitteplan.

Binnen de gemeente zijn verschillende werkvelden die een belangrijke rol spelen bij de uitvoering van het lokaal hitteplan. Deze werkvelden zijn onder andere zorg en welzijn, bestaanszekerheid, openbare ruimte, vastgoed, ruimtelijke ordening, wonen en communicatie. Dankzij de samenwerking tussen verschillende interne domeinen kan de gemeente doeltreffende maatregelen nemen en het hitteplan effectief uitvoeren.

2.6 Verhouding tot hitteplannen organisaties

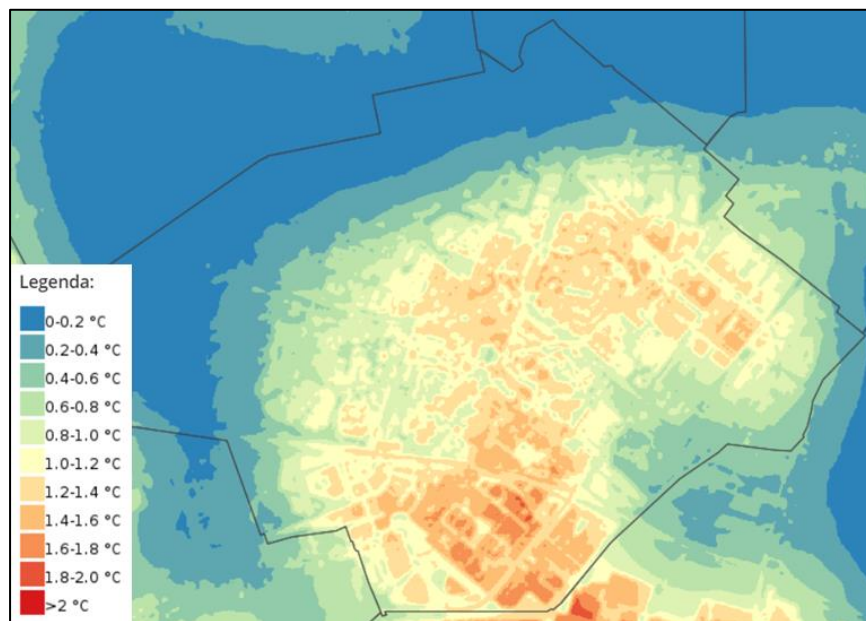
Binnen de gemeente Zoetermeer zijn verschillende organisaties die beschikken over een eigen hitteplan. Het lokaal hitteplan van de gemeente Zoetermeer en de hitteplannen van specifieke organisaties hoeven elkaar niet in de weg te staan, maar kunnen elkaar juist versterken. De hitteplannen van organisaties zijn vaak doelgroepgericht en specifiek gemaakt voor de betreffende organisatie. Het lokaal hitteplan van de gemeente is een communicatieplan en richt zich op inwoners van de gemeente. Het plan is opgesteld met professionele stakeholders van allerlei organisaties en brengt deze organisaties met elkaar in contact. Dit biedt kansen om elkaars werkwijze tijdens een warme periode te leren kennen en van elkaar te leren. Naast ervaringen en tips kunnen bijvoorbeeld (organisatie specifieke) hitteplannen en informatiemateriaal worden uitgewisseld. Ook kan het lokaal hitteplan bijdragen aan een gezamenlijke, eenduidige, boodschap die alle organisaties uit kunnen dragen. Alles om gezamenlijk beter voorbereid te zijn op nieuwe extreem warme perioden.

3 Hitte in de gemeente Zoetermeer

3.1 Huidige situatie

Stedelijk hitte-eiland effect

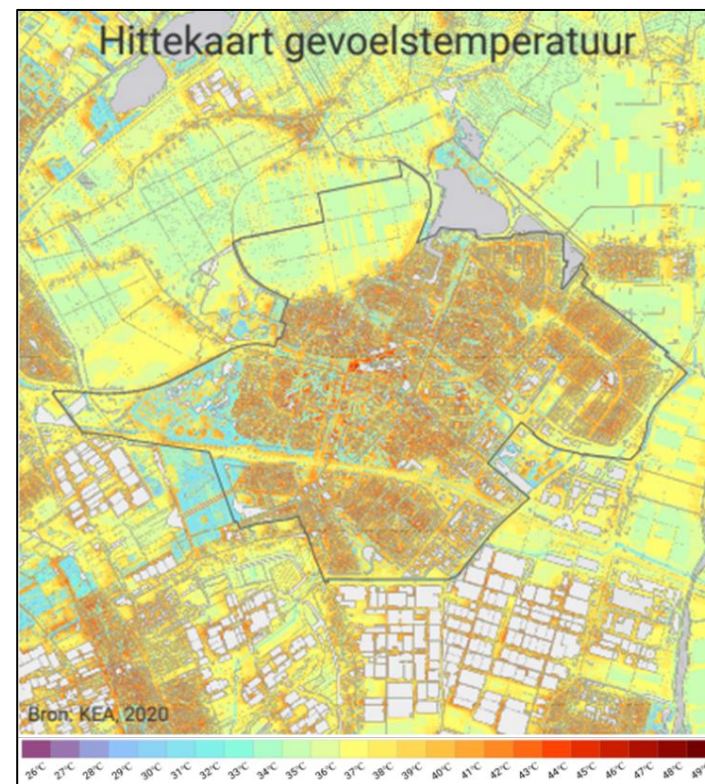
Door de vrij hoge bebouwings- en bevolkingsdichtheid kan de temperatuur in delen van Zoetermeer wel 1,5 tot 2 graden Celsius hoger liggen dan de gemeten luchttemperatuur (figuur 3.1). Deze hogere temperaturen komen vooral voor in versteende gebieden die tijdens hete zomers in de avond minder snel afkoelen, ook wel het stedelijk hitte-eiland effect genoemd. Er is een duidelijk verschil te zien tussen delen van de stad waar veel bebouwing en relatief minder groen is, en de wijken die aan het buitengebied grenzen.

Figuur 3.1 – Stedelijk hitte-eiland effect (bron: Klimateffectatlas).

Gevoelstemperatuur

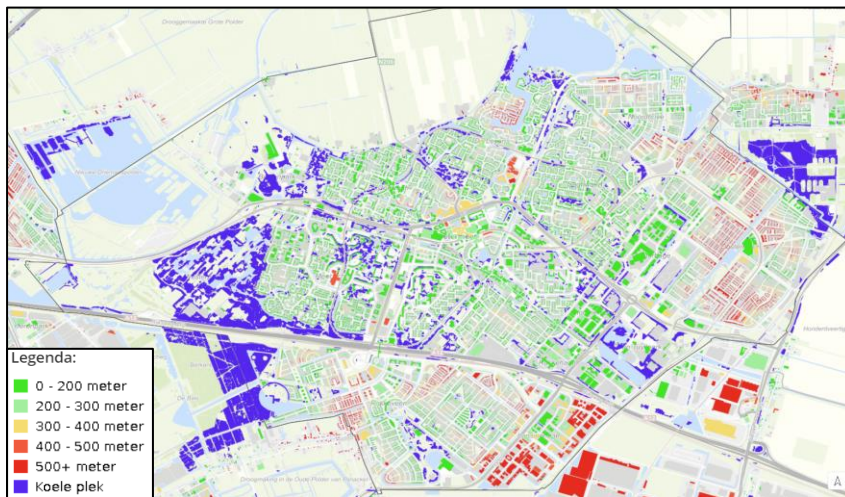
De gevoelstemperatuur is iets anders dan de luchttemperatuur. De luchttemperatuur geeft aan hoe warm het buiten is, de gevoelstemperatuur geeft aan hoe deze temperatuur door een persoon ervaren wordt. De hittekaart gevoelstemperatuur (figuur 3.2) laat zien dat de gevoelstemperatuur in de stad op een warme zomerdag ruim 10 graden hoger kan zijn dan in het buitengebied. Dit wordt met name veroorzaakt door een hoge bebouwingsdichtheid en te weinig schaduw en groen.

Figuur 3.2 – Hittekaart gevoelstemperatuur (bron: hitte- en eenzaamheidskaart Zoetermeer).

Afstand tot koelte

Als we kijken naar de afstand tot koelte zien we dat deze op veel plekken groter is dan de vaak gehanteerde norm van maximaal 300 meter (figuur 3.3). Met name in Oosterheem, Rokkeveen en in de industriegebieden wordt deze norm op grote schaal niet gehaald. Het is hierbij wel belangrijk te vermelden dat bepaalde nieuwbouwwijken slecht scoren omdat de bomen daar nog niet volgroeid zijn. Om de gevoelstemperatuur in deze gebieden te verlagen is het belangrijk om grijs te vervangen voor groen, en hierbij schaduw te creëren. Koele plekken en gebouwen zijn belangrijk zodat bewoners in hun buurt tijdens hete perioden aangename verblijfsplekken hebben waar ze het niet te warm krijgen.

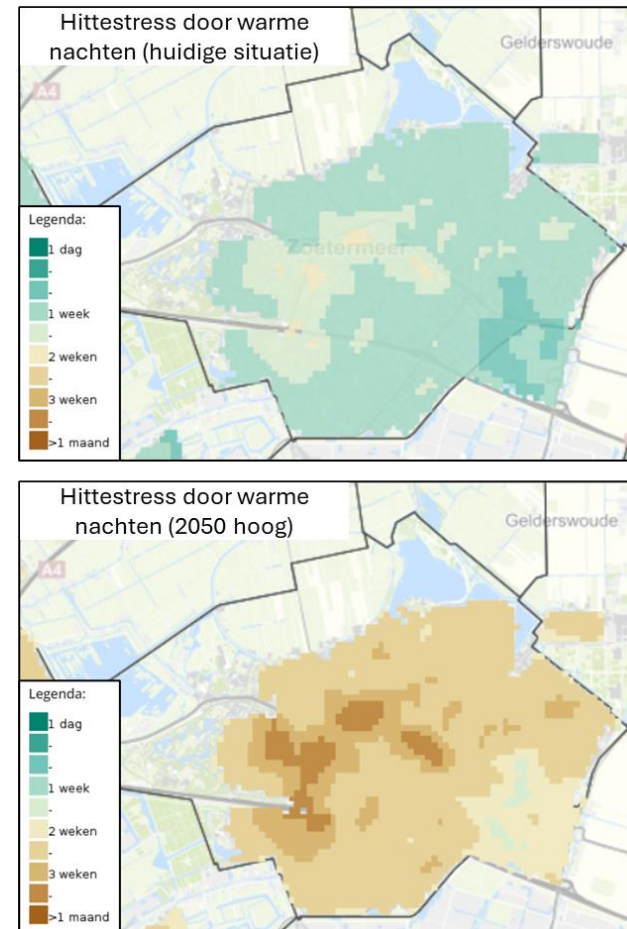

Figuur 3.3 – Afstand tot koele plek (bron: Klimaateffectatlas).

Warme nachten

In het huidige klimaat ervaren de meeste inwoners van Zoetermeer maximaal 1 week per jaar een warme nacht (temperatuur >20 °C). In figuur 3.4 is te zien dat dit onder een scenario met sterke klimaatverandering oploopt naar maar liefst 3

weken tot lokaal zelfs meer dan een maand per jaar in 2050. Dit kan leiden tot een slechtere nachtrust onder inwoners, met als gevolg een slechtere mentale gezondheid.

Figuur 3.4 – Hittestress door warme nachten in huidige klimaat en met hoge klimaatverandering in 2050 (bron: Klimaateffectatlas).

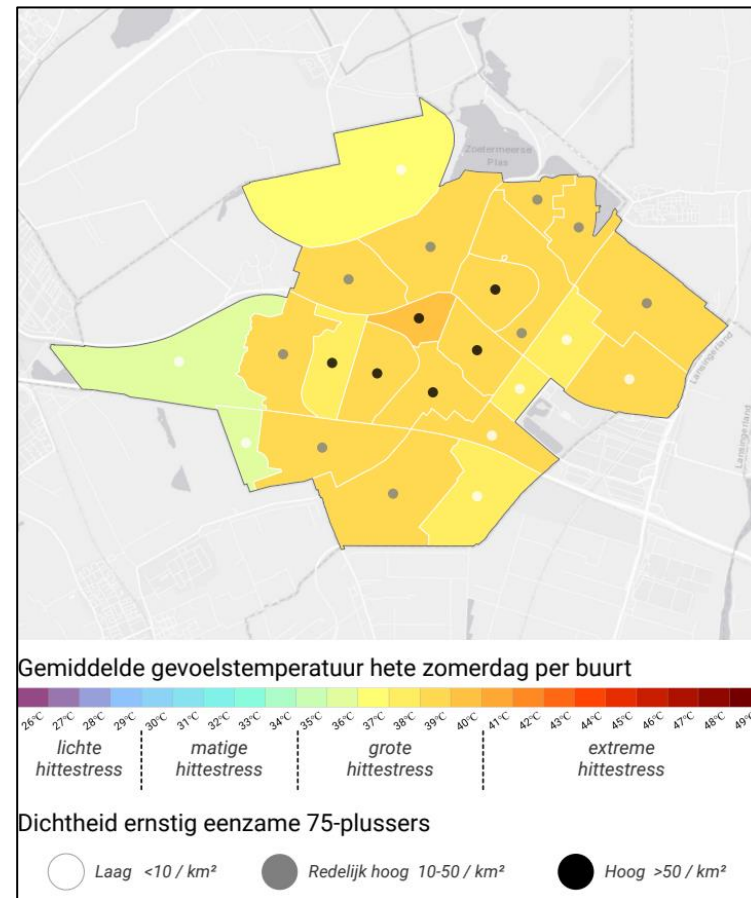
Kwetsbare groepen in de gemeente

Ondanks dat iedere inwoner hittestress kan ervaren op een hete dag, zijn er extra kwetsbare groepen in de samenleving. Deze risicogroepen zijn:

- Mensen van 65+: ouderen lopen een hoger risico op de gevolgen van hittestress, zoals uitdroging. Met name zelfstandig thuiswonende ouderen krijgen vaker te maken met hittestress. In Zoetermeer wonen relatief veel ouderen: zo'n 20% van alle inwoners is 65 jaar of ouder.
- Kinderen: (jonge) kinderen kunnen zichzelf minder goed beschermen tegen hitte door bijvoorbeeld zelf verkoeling te zoeken. Deze risicogroep is vooral belangrijk bij specifieke locaties zoals scholen en kinderopvanglocaties.
- Bewoners van gestapelde woningen: deze groep loopt het risico dat hun appartement warmer wordt. Ook hebben bewoners van gestapelde woningen weinig tot geen mogelijkheid om verkoeling te zoeken in een tuin waardoor ze volledig afhankelijk zijn van verkoeling in de openbare ruimte.
- Bewoners van kleine woningen/woningen met een kleine tuin: in een kleine tuin is er minder mogelijkheid om zelf groen aan te leggen en zal het percentage verhard oppervlak relatief hoog zijn. Ook deze groep maakt mogelijk vooral gebruik van de openbare ruimte om verkoeling te zoeken. De verwachting is dat mensen met een grotere tuin eerder verkoeling in hun eigen tuin zoeken op hete dagen.

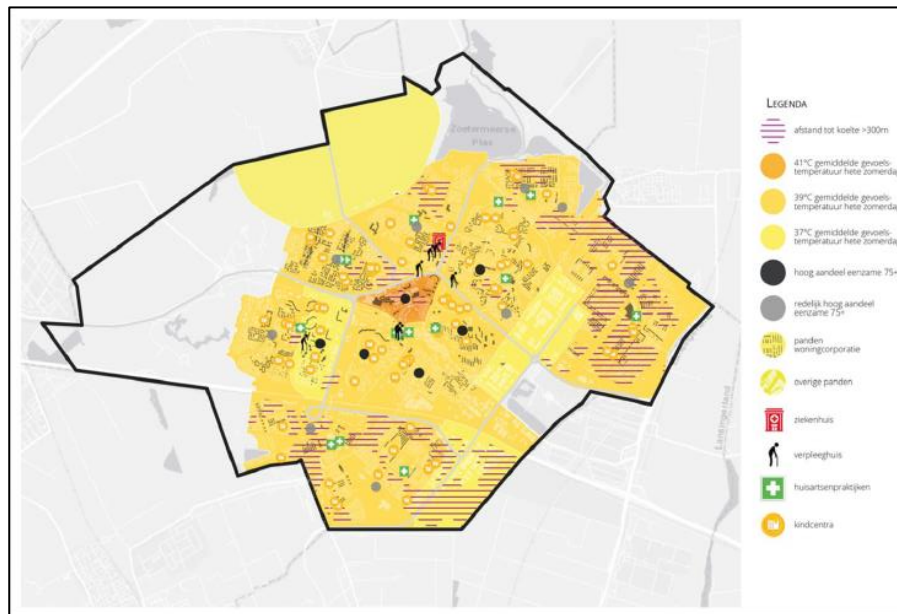
We zien dat de kwetsbaarheid van inwoners afhangt van een combinatie van factoren. Onder andere leeftijd, zelfredzaamheid, onderliggende ziektes, maar ook de locatie van en het type woning speelt een rol. Op erg kwetsbare inwoners zijn meerdere van dit soort risicofactoren van invloed. Op de hitte- en eenzaamheidskaart in figuur 3.5, is een voorbeeld te zien van een combinatie van factoren. Op de kaart is te zien dat de wijken met de hoogste gemiddelde gevoelstemperatuur over het algemeen overeenkomen met de wijken met de hoogste dichtheid aan eenzame 75-plussers. De 75-plussers die in het centrum

wonen zitten in een kwetsbare leeftijdscategorie, krijgen bij een mogelijke verminderde zelfredzaamheid door de ervaren eenzaamheid minder hulp, en wonen op een locatie waar de gemiddelde gevoelstemperatuur hoger is dan in omliggende wijken.

Figuur 3.5 – Gemiddelde gevoelstemperatuur hete zomerdag per buurt (bron: Hitte- en eenzaamheidskaart Zoetermeer).

Figuur 3.6 toont de effecten van hitte in Zoetermeer en is afkomstig uit de strategie klimaatadaptatie. De kaart laat zien waar kwetsbare doelgroepen en locaties zich bevinden, en wat de gemiddelde afstand tot koelte en gevoelstemperatuur is in Zoetermeer. De kaart laat zien dat in het centrum en de omringende wijken de gevoelstemperatuur het hoogst is, en dat hier ook veel ouderen wonen. Daarnaast zijn er veel verpleeghuizen en Integraal Kind Centra's (IKC's) aanwezig. In de wijken Rokkeveen en Oosterheem zijn veel woningen waar bewoners meer dan 300 meter van koele plekken afzitten. Echter, is dit het geval omdat de bomen daar nog niet volgroeid zijn, waardoor er weinig schaduw is.

Figuur 3.6 – Kwetsbare doelgroepen, kwetsbare locaties, afstand tot koelte en gevoelstemperatuur (bron: Strategie klimaatadaptatie, 2023).

Wat doet de gemeente al op het gebied van hitte?

De gemeente Zoetermeer heeft in 2018 een stresstest klimaatadaptatie laten uitvoeren, waaruit onder andere kwetsbaarheden op het thema hitte naar voren zijn gekomen. De strategie en aanpak om deze kwetsbaarheden aan te pakken, staat beschreven in de strategie klimaatadaptatie (opgesteld in 2023). Deze strategie draagt bij aan een toekomstbestendig Zoetermeer 2040, een overkoepelende visie over hoe Zoetermeer de komende jaren duurzaam en toekomstbestendig ingericht moet worden.

Aan deze strategie is ook een uitvoeringsprogramma gekoppeld waarin staat welke concrete acties er de komende jaren opgepakt moeten worden. Het lokaal hitteplan wat voor u ligt, is één van de acties uit dit uitvoeringsprogramma.

Om hitte specifiek aan te pakken, is de gemeente Zoetermeer daarnaast bezig met meer groen aanbrengen in wijken en subsidie voor groene daken. Ook is de gemeente van plan om de komende jaren meer schaduw in wijken en op fiets- en wandelpaden aan te brengen, naar voorbeeld van de 3-30-300 regel. Ook besteedt de gemeente aandacht aan de inrichting van bedrijventerreinen, klimaatbestendige nieuwbouw, en het vergroenen van schoolpleinen. Tot slot worden er dialogen gehouden met woningcorporaties in verband met het klimaatbestendig maken van bestaande woningen.

4 Lokaal Hitteplan

Dit hoofdstuk biedt een overzicht aan afspraken, uitgesplitst naar de verschillende fasen.

4.1 De basisregels

Het RIVM heeft een aantal basisregels opgesteld om (de gevolgen van) hitte te beperken. De hier onder opgesomde basisregels worden te allen tijde in acht genomen door de samenwerkingspartners. Zowel de doelgroep als eigen medewerkers worden op deze regels gewezen.

Oververhitting

Hoe herken je het?

- Vermoeidheid
- Concentratieverlies overdag
- Hoofdpijn
- Duizeligheid
- Spierpijn
- Opgezwollen enkels (oedeem)
- Jeukende blaasjes

Wat doe je:
Drink voldoende water, thee of koffie, ook als je geen dorst hebt. Doe rustig aan. Een voetenbad kan helpen tegen oververhitting en opgezwollen enkels. *Neem contact op met de huisarts als de klachten erger worden.*

Hitte-uitputting

Hoe herken je het?

- Flauwvallen
- Kramp
- Snelle hartslag
- Hevig zweten
- Een bleke huid

Wat doe je:
Stop met wat je aan het doen bent en zoek een koele plek. Drink voldoende water of sportdrank in kleine slokjes. Koel je lichaam: neem een koude douche of met natte doeken. *Als de klachten niet minder worden, waarschuw dan een arts.*

Hitteberoerte

Hoe herken je het?

- Verhoogde lichaamstemperatuur van meer dan 39 graden.
- Hoge hartslag
- Misselijkheid
- Rode huid
- Meestal geen zweet
- Stuiptrekkingen
- Bewustzijnsverlies

Een hitteberoerte is levensbedreigend! Bel 112 en volg de aanwijzingen van de hulpdiensten.

Weet wat u moet doen als het warm wordt!

Drink voldoende
Drink water, thee of koffie. Ook als u geen dorst heeft, want ouderen hebben minder dorstgevoel. Matig het gebruik van alcohol.

Tip: zorg dat u altijd een flesje water bij de hand hebt, zeker als u naar buiten gaat of met de auto op pad gaat.

Houd uzelf koel
Blijf in de schaduw en beperk lichamelijke inspanning in de middag (tussen 12:00 en 18:00 uur).

Tip: maak gebruik van de koelere ochtend en avond voor uw boodschappen of wandeling. Neem een verkoelend (voeten)bad of een douche.

Houd uw woning koel
Houd de zon en warmte zoveel mogelijk buiten uw woning, bijvoorbeeld met zonwering, ventilator of airconditioning.

Tip: zorg voor extra koele frisse lucht door het openen van ramen en/of deuren op tijdstippen dat het buiten is afgekoeld

Zorg voor elkaar
Let bij warm weer extra op mensen in uw omgeving die misschien uw hulp kunnen gebruiken.

Tip: Ga een keer extra langs of bel ze op en vraag wat u kunt doen.

Medicijnen en hitte
Sommige medicijnen kunnen bij hitte tot gezondheidsproblemen leiden doordat de water- en zouthuishouding in het lichaam verstoord wordt. Dit kan leiden tot uitdroging, te weinig zweten en onwel worden.

Overleg met uw apotheek of huisarts als u vragen heeft over het gebruik van uw medicijnen tijdens hitte.

Figuur 4.1: Basisregels bij hitte (bron: RIVM) en Aanpak bij oververhitting, hitte-uitputting en hitteberoerte. (bron: RIVM)

Herken de signalen

In afbeelding 4.1 zijn de drie meest voorkomende hitte gerelateerde gezondheidsproblemen genoemd. Deze zijn: oververhitting, hitte uitputting en hitteberoerte. De symptomen worden toegelicht, alsmede de acties die men kan ondernemen om het probleem te verkleinen. Samenwerkingspartners worden geacht op deze signalen te letten en adequate actie te ondernemen bij herkenning van de signalen.

4.2 Voorbereidingsfase

De voorbereidingsfase geldt van begin maart tot en met mei. In deze fase ligt de nadruk op:

- Het verwerken van de evaluatie van vorig jaar;
- Het 'up-to-date' brengen van de kennis over hitte en de negatieve gevolgen daarvan;
- Het 'up-to-date' brengen van de contactgegevens van de aangesloten partners en het uitbreiden van het netwerk;

Tabel 4.1 geeft de afspraken voor deze fase weer.

Tabel 4.1: De afspraken en maatregelen voor de voorbereidingsfase

Organisatie	Wat	Hoe	Doelgroep
GGD	Actualiseren van eigen middelen	De GGD controleert teksten op actualiteit, waaronder de teksten bij de hittewaarschuwingen en communicatieberichten. Relevante informatie wordt ook gegeven in veelgebruikte buitenlandse talen.	Maatschappelijke partners en hele bevolking
	Mailinglijst voor hittewaarschuwing controleren en actualiseren	De GGD controleert bestaande mailadressen, vult deze eventueel aan met nieuwe organisaties en roept andere stakeholders op om zich aan te melden.	Maatschappelijke partners
	Informatiebrief rondsturen aan mailinglijst	De GGD stuurt een informatiebrief uit naar de mailinglijst met daarin informatie over hoe maatschappelijke partners zich kunnen voorbereiden op de zomer. Daarnaast wordt in de informatiebrief opgeroepen om bestaande hitteprotocollen te controleren en actualiseren.	Maatschappelijke partners
Gemeente	Inventariseren kwetsbare zelfstandig wonende inwoners	Beleidsmedewerkers uit het sociale en fysieke domein creëren een kaart met daarop kwetsbare zelfstandig wonenden.	Kwetsbare zelfstandig wonenden
	Inventariseren partijen die in contact met de doelgroep staan	De gemeente inventariseert welke partijen bij de kwetsbare doelgroepen achter de voordeur komen en informeert hen over het belang van communicatie rondom hitte (bijvoorbeeld InZet, Palet Welzijn)	Ouderen (75+) en inwoners met een lage SES

	Voorlichting aan algemeen publiek	De gemeente verwijst op haar eigen website naar beschikbare informatie die verstrekt wordt door onder andere het RIVM, het Rode Kruis en de GGD.	Hele bevolking
	Opzetten kernteam voor de aanpak hitteproblematiek	De gemeente zet een kernteam op en brengt het kernteam kennis bij omtrent de urgentie en het belang van werken aan hitteproblematiek. Het kernteam bestaat uit een medewerker stadsbeheer, een medewerker communicatie en een medewerker sociaal domein.	Hele bevolking
	Formuleren van communicatieacties	Het kernteam formuleert acties gericht op communicatie richting inwoners omtrent hitte en de gevolgen van hitte. Het onderzoekt hierbij ook welke rol de community of eenzaamheid kan nemen omtrent communicatie over hitte richting de doelgroepen.	Hele bevolking
	Vorbereiden belangrijke maatschappelijke zorgorganisaties	De gemeente informeert relevante maatschappelijke zorgorganisaties (ziekenhuizen, verzorgings- en verpleeghuizen, thuiszorg) over het hitteplan en de mogelijke rol van deze organisaties.	Hele bevolking
	Publiceren lokaal hitteplan	De gemeente actualiseert op basis van de jaarlijkse evaluatie het hitteplan en deelt het hitteplan op de gemeentelijke website.	Hele bevolking
Vrijwilligersorganisaties	Ondersteunen bij de communicatie richting de doelgroepen	Gilde Zoetermeer kijkt intern welke al aanwezige werknemers en vrijwilligers in te zetten zijn voor het ondersteunen in het bereiken van kwetsbare doelgroepen.	Ouderen (75+) en inwoners met een lage SES
Welzijnsorganisaties	Ondersteunen bij de communicatie richting de doelgroepen	Palet Welzijn onderzoekt intern op welke manier zij kunnen bijdragen aan het bereiken van kwetsbare doelgroepen.	Ouderen (75+) en inwoners met een lage SES
	Onderzoeken mogelijkheden klimaatbeheersing panden	Palet Welzijn gaat in gesprek met de gemeente over klimaatbeheersing in de panden van InZet en Palet Welzijn.	Ouderen (75+) en inwoners met een lage SES
Bibliotheken	Onderzoeken mogelijkheden openstellen koelteplek	De Bibliotheek Zoetermeer onderzoekt het openstellen van de bibliotheek als openbare koelteplek tijdens hete perioden, een “koele huiskamer” naar voorbeeld van de “warme huiskamer”.	Hele bevolking
	Onderzoeken opstellen hitteprotocol	De Bibliotheek Zoetermeer onderzoekt de mogelijkheden tot het opstellen van een hitteprotocol.	Eigen organisatie

Woningcorporaties	Informereren bewoners	Vidomes stelt een informatiebericht op over hitte voor op de website en/of in flyers. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van het algemene informatiebericht van de gemeente.	Hele bevolking
--------------------------	-----------------------	--	----------------

4.3 Voorwaarschuwingfase

De voorwaarschuwingfase loopt van juni tot en met augustus. Tijdens de voorwaarschuwingfase is er een kans dat een hittegolf zich voor kan doen en dus dienen wij voorbereid te zijn.

Daarom ligt de focus in deze fase op:

- De laatste voorbereidingen betreffende informatievoorziening en communicatiematerialen;
- Communicatie richting maatschappelijke partners;
- Verspreiding preventieve mails en nieuwsbrieven onder de doelgroep;

Tabel 4.2 geeft de afspraken voor deze fase weer.

Tabel 4.2: De afspraken en maatregelen voor de voorwaarschuwingfase.

Organisatie	Wat	Hoe	Doelgroep
GGD	Voorwaarschuwing doorsturen	De GGD stuurt de voorwaarschuwing door naar organisaties in de mailinglijst.	Maatschappelijke partners
Gemeente	Actieve communicatie naar maatschappelijke partners	De gemeente communiceert de voorwaarschuwing van het RIVM door naar maatschappelijke partners.	Maatschappelijke partners
	Bevolking inlichten	De gemeente licht, na een voorwaarschuwing van het RIVM, haar bevolking via verschillende media in over de mogelijke komende periode van hitte (o.a. via social media, gemeentelijke website, wijkniewsbrieven en via lokale bladen en kranten).	Hele bevolking
	Doelgroepen inlichten	De gemeente benadert de partijen die bij de kwetsbare doelgroepen achter de voordeur komen en voorziet hen van informatiemateriaal	Ouderen (75+) en inwoners met een lage SES
	Doelgroepen inlichten	De community tegen eenzaamheid treft voorbereidingen voor inzet van het netwerk om de kwetsbare doelgroepen te bereiken. De community tegen eenzaamheid informeert het eigen netwerk over de uit te dragen boodschap.	Ouderen (75+) en inwoners met een lage SES
Vrijwilligersorganisaties	Doelgroepen inlichten	Gilde Zoetermeer treft voorbereidingen voor mogelijke inzet van vrijwilligers om waar mogelijk te voorzien in een hulpbehoefte aan voor hitte kwetsbare mensen.	Ouderen (75+) en inwoners met een lage SES

Welzijnsorganisaties	Doelgroepen inlichten	Palet Welzijn treft voorbereidingen om waar mogelijk te voorzien in een hulpbehoefte aan voor hitte kwetsbare mensen. Hierbij ligt extra nadruk op het activeren van het netwerk van mantelzorgers en ouderen.	Ouderen (75+) en inwoners met een lage SES
Bibliotheken	Bevolking inlichten	De bibliotheek Zoetermeer waarschuwt haar bezoekers over de aankomende periode van hitte.	Hele bevolking
Woningcorporaties	Informeren kwetsbare bewoners	Vidomes zet flatmeesters en wijkbeheerders in om (kwetsbare) bewoners te waarschuwen voor hittestress door flyers met informatie en tips over hoe om te gaan met hitte uit te delen of op te hangen in gemeenschappelijke ruimtes.	Kwetsbare bewoners

4.4 Waarschuwingfase

De waarschuwingfase geldt wanneer het nationaal hitteplan wordt geactiveerd. Dit is meestal tijdens een hittegolf, maar dit kan ook zijn tijdens een langere periode van hitte. De waarschuwingfase kan in principe plaatsvinden van juni tot en met september. Tabel 4.3 geeft de afspraken voor deze fase weer.

Tabel 4.3: De afspraken en maatregelen voor de waarschuwingfase.

Organisatie	Wat	Hoe	Doelgroep
GGD	Actieve communicatie naar partners	De GGD communiceert de hittewaarschuwing van het RIVM naar de contacten op de maillijst en voorziet deze contacten van informatiemateriaal.	Maatschappelijke partners
	Beantwoorden individuele vragen	De GGD beantwoordt ad hoc individuele vragen van zowel inwoners als maatschappelijke partners.	Hele bevolking en maatschappelijke partners
Gemeente	Actieve communicatie naar bevolking	De gemeente communiceert actief naar de bevolking over hitte en over wat je moet doen (o.a. via social media, de gemeentelijke website, wijknieuwsbrieven en persberichten).	Hele bevolking
	Actieve communicatie naar doelgroepen	De gemeente communiceert naar relevante partijen die dichterbij de doelgroep staan dat zij de doelgroep inlichten met tips en advies over wat te doen tijdens hitte.	Ouderen (75+) en inwoners met een lage SES
	Loketfunctie opzetten	De gemeente zorgt dat er, binnen het kernteam, tijdens de activatie van het lokaal hitteplan een aanspreekpunt beschikbaar is voor vragen over hitte van de bevolking of maatschappelijke partners. Meldingen worden geregistreerd.	Hele bevolking
Vrijwilligersorganisaties	Actieve communicatie naar doelgroepen	Gilde Zoetermeer zet vrijwilligers in en voorziet waar nodig in een hulpbehoefte aan voor hitte kwetsbare mensen (bijvoorbeeld via telefonisch contact/ telefooncirkel, huisbezoeken).	Ouderen (75+) en inwoners met een lage SES
Welzijnsorganisaties	Actieve communicatie naar doelgroepen	Palet Welzijn zoekt actief contact met de doelgroep ouderen. Zowel de kwetsbare ouderen binnen het eigen netwerk als bij ouderencomplexen.	Ouderen (75+)
Bibliotheken	Treffen hittemaatregelen vestigingen	De Bibliotheek Zoetermeer treft hittemaatregelen, van extra kannen water neerzetten voor bezoekers tot aan aangepaste openingstijden of sluiting van vestigingen.	Kwetsbare bezoekers

4.5 Monitoring en evaluatie

De evaluatiefase start aan het einde van de zomer en vindt plaats tussen eind september en oktober.

In deze fase ligt de focus op:

- Het ophalen van ervaringen en bevindingen bij de partners en de doelgroep (met behulp van de partners) over de gevoerde maatregelen van de afgelopen zomer;
- Het gezamenlijk bespreken van de ervaringen en bevindingen van de uitrol van het lokaal hitteplan. Het zoeken van verbeteringen in het proces, communicatie uitingen staan centraal;
- Beoordelen of het bestaande netwerk uitgebreid moet worden.

Onderstaande tabel geeft de afspraken voor deze fase weer.

Tabel 4.4: De afspraken en maatregelen voor de monitorings- en evaluatiefase.

Organisatie	Wat	Hoe	Doelgroep
Gemeente	Organiseren bijeenkomst evaluatie	De gemeente neemt het initiatief om te coördineren op de jaarlijkse cyclus van het lokaal hitteplan. Met betrokken maatschappelijk partners zal zij een bijeenkomst organiseren en feedback ophalen om het netwerk dat zich inzet voor hitte binnen de gemeente te versterken en actief te houden.	Maatschappelijke partners
	Actualiseren hitteplan	De gemeente actualiseert jaarlijks het hitteplan in samenwerking met maatschappelijke partners.	Maatschappelijke partners
	Communicatiestrategie hitte afstemmen	De gemeente overlegt met afdeling communicatie over (aanpassen) communicatiestrategie hitte.	Hele bevolking

4.6 Preventie, kennisontwikkeling en gedragsbeïnvloeding

De activiteiten die vallen onder preventie, kennisontwikkeling en gedragsbeïnvloeding zijn activiteiten die gelden voor de lange termijn en/of een langere doorlooptijd hebben dan de acties uit de vorige fasen.

Onderstaande tabel geeft de activiteiten omtrent preventie, kennisontwikkeling en gedragsbeïnvloeding weer.

Tabel 4.5: De afspraken en maatregelen voor de preventie, kennisontwikkeling en gedragsbeïnvloedingsfase.

Organisatie	Wat	Hoe	Doelgroep
Gemeente	Informeren en reguleren bij evenementen	De gemeente informeert naar de gang van zaken bij evenementen waar vergunningen voor zijn afgegeven. Wat is het beleid rondom het inkorten, vervroegen en annuleren van evenementen als het te heet is.	Hele bevolking
	Ontwerpen koel stedelijk gebied	De gemeente neemt hitte als thema op in het beleid rondom ruimtelijke ontwikkelingen. Daarbij werkt de gemeente ook aan het vergroenen van pleinen en de openbare ruimte.	Hele bevolking
	Bewustwording intern	De gemeente zorgt binnen haar eigen organisatie voor regelmatige communicatie omtrent hitte en zorgt dat collega's goed op te hoogte zijn van hitte.	Eigen organisatie
	In kaart brengen koele opvanglocaties	Inventariseren welke plekken relatief koel blijven tijdens periodes van hitte en of deze geschikt zijn voor het opvangen van ouderen als dat nodig is.	Ouderen (75+)
	Inventariseren koelteplekken, routes en drinkwatertappunten	De gemeente brengt met collega's van het fysieke domein in kaart waar koelteplekken, routes en drinkwatertappunten zich bevinden. Dit kan vervolgens meegenomen worden in de informatieverstrekking aan inwoners en kwetsbare doelgroepen.	Hele bevolking, kwetsbare doelgroepen
Woningcorporaties	Onderzoeken hittebestendigheid gebouwen	Vidomes levert woningen hittebestendig op en nemen hitteplan mee in o.a. duurzaamheidsplan, onderhoudsplan, nieuwbouwplan.	Hele bevolking

4.7 Aanvullende ideeën

Naast de maatregelen, ingedeeld volgens de verschillende fases, hebben de bijeenkomsten aanvullende inzichten opgeleverd:

- Verschillende organisaties geven aan dat duidelijke en uniforme communicatie belangrijk is. De boodschap over hitte komt niet direct door bij elke kwetsbare doelgroep. Het opnemen van afbeeldingen in communicatie of communicatie via infographics kan hierbij een rol spelen.
- Bij het opstellen en evalueren van dit hitteplan is de participatie van de kwetsbare doelgroepen zelf eveneens belangrijk. Onderzoek naar hoe inwoners de hitte ervaren en naar hun behoeftes omtrent communicatie.
- Naast het ontwikkelen van koele plekken in de fysieke buitenruimte, kan ook nagedacht worden over het inrichten van openbare koele binnenruimtes. De Bibliotheek Zoetermeer gaat hier onderzoek naar doen, maar ook andere locaties, zoals kerken/moskeeën en het gemeentehuis kunnen hiervoor dienen.
- Mogelijkheid van het uitbreiden van het hitteplan met de doelgroep jonge kinderen. De volgende websites bieden informatie aan in relatie tot deze doelgroep: [Informatieblad Kinderdagverblijven](#), [Informatieblad Basisscholen](#), [Informatie voor scholen en kinderopvang](#), [Informatie voor ouders op reis](#).
- De gemeente en de GGD benoemen ook de indirecte effecten van de toenemende hitte. Een hogere blootstelling aan Uv-straling, leidt tot een grotere kans op huidkanker. De boodschap is weren (uit de zon/in de schaduw), kleren (bedekken van de huid) en smeren (zonnebrand ter bescherming). Het plaatsen van smeerpalen voor het verstrekken van zonnebrand is een idee om te onderzoeken.

- Niet alle inwoners van Zoetermeer hebben de financiële middelen om hun woning koel te houden. Om ook deze groep te bewapenen tegen de toenemende hitte, kan een subsidie voor zonneschermen een mogelijkheid bieden.

4.8 Aanvullende stakeholders

Uit de bijeenkomst kwam naar voren dat er in het vervolgtraject nog diverse andere (maatschappelijke) organisaties betrokken kunnen worden bij het hitteplan.

- **Huisartsen en apothekers** zijn niet actief betrokken geweest bij het opstellen van dit hitteplan. Zij worden echter als zeer belangrijk ervaren aangezien zij in contact komen met kwetsbare zelfstandig wonenden.
- **Partijen die achter de voordeur komen** zijn belangrijk om kwetsbare zelfstandig wonenden te bereiken. Echter moeten deze partijen eerst geïnventariseerd worden. Mogelijke partijen zijn: Stichting Kwadraad (algemeen maatschappelijk werk), mantelzorgers, thuiszorgorganisaties, InZet, Stichting Present, MEE ZHN, Unie van Vrijwilligers, Buurtwerk, Buddy Netwerk, Humanitas.
- **Buurtcentra en wijkverenigingen** zijn niet actief betrokken geweest bij het opstellen van dit hitteplan. Bepaalde buurtcentra en wijkverenigingen kunnen echter een belangrijke rol spelen, aangezien op deze locaties vermoedelijk veel van onze kwetsbare doelgroep bijeenkomen.
- De **Woningbouwcorporatie** Vidomes is aangesloten bij het hitteplan. Het is belangrijk om ook de twee andere grote woningcorporaties (de Goede Woning, Stedelink) te betrekken.

5 Informatiemateriaal

Vanuit het RIVM, de GGD en het Rode Kruis, is al veel informatiemateriaal beschikbaar. In dit hoofdstuk volgt een overzicht van het beschikbare informatiemateriaal, de contactgegevens van hulplijnen en de websites met aanvullende informatie. Deze informatie kan gebruikt worden bij de communicatie over het hitteplan en de bijbehorende acties.

5.1 Informatiemateriaal RIVM

Vanuit het RIVM is het eerder genoemde overzicht van de basisregels en het handelingsplan bij hitte beschikbaar (figuur 4.1). Actuele informatie over de communicatiematerialen is te vinden op: [Communicatiematerialen | RIVM](#).

5.2 Informatiemateriaal GGD

De rol van GGD Haaglanden is het informeren van (zorg)instellingen en zorgverleners in de regio over de gezondheidsrisico's van aanhoudende hitte. Ook zijn ze verantwoordelijk voor het adviseren van het algemene publiek en instanties in de regio over hoe om te gaan met aanhoudende hitte en beantwoorden ze vragen van bewoners, gemeenten en instanties over hitte en gezondheid. De GGD heeft een landelijke website met informatie en tips: [Zomer en hitte | GGD leefomgeving](#). Op deze website komen onder andere de volgende onderwerpen aan bod:

- Gezondheidsklachten door hitte
- Tips voor in de zon
- Kleine kinderen en hitte
- Tips om je huis koel te houden

Daarnaast heeft de GGD posters, met basisregels en afbeeldingen, in meerdere talen beschikbaar.

5.3 Informatiemateriaal en ondersteuning Rode Kruis

Het Rode Kruis kan organisaties op verschillende manieren ondersteunen tijdens een periode van hitte. Zij hebben veel informatie beschikbaar, waaronder:

- Infographic hitte
- Snelle check hitte
- Een flyer over hitte (ook beschikbaar in het Chinees, Engels, Arabisch, Pools, Portugees, Turks, Oekraïens en Russisch)
- Bloedhete Bingo
- Hittewaaiers (deze worden gedrukt aangeleverd)

Tevens is er op de website van het Rode Kruis informatie te vinden. Tijdens een warme periode komt deze informatie prominent naar voren. Organisaties kunnen het informatiemateriaal, indien zij dit willen gebruiken, zelf opvragen bij het Rode Kruis.

Aanvullend op het papieren informatiemateriaal heeft het Rode Kruis de EHBO app ontwikkeld. Deze app is gratis te downloaden vanuit verschillende app stores.

Naast dat het Rode Kruis informatiemateriaal verstrekt, kan zij gedurende de voorbereidingsfase of tijdens hitteperioden ondersteunen door de inzet van vrijwilligers. Afhankelijk van het aantal beschikbare vrijwilligers zijn er bijvoorbeeld mogelijkheden voor het geven van 'goed voorbereid workshops'. Tijdens hitteperioden kan het Rode Kruis ondersteunen bij evenementen door het uitdelen van flesjes water met een check of mensen oké zijn. Ook kan zij zorgpersoneel ondersteunen door een helpende hand te bieden. Daarnaast kan het Rode Kruis gemeenten of organisaties ondersteunen bij het actief

verwijzen naar koele locaties of gebouwen waar mensen tijdens een warme periode terecht kunnen.

Het Rode Kruis is te benaderen via de hulplijn (telefoonnummer: 070 - 4455888). Deze hulplijn is bereikbaar voor vragen en kan eventuele hulpverzoeken uitzetten binnen de organisatie van het Rode Kruis. Zodra er een waarschuwing komt (vanuit het RIVM) informeert het Rode Kruis haar partners, vrijwilligers en hulpvragers.